

'Heipaal klinkt als een groove'

Jan Jasper Tamboer
AMSTERDAM

Omgevingsgeluiden zijn overal: op straat, in de supermarkt, in cafés en restaurants. 'Inevitable sounds' noemt bassist en componist Luc Ex ze: onvermijdelijke geluiden. Hoe hij zich erdoor liet inspireren, laat hij donderdag horen in het Bimhuis, vergezeld van een negenkoppige band.

"Het is een lange weg terug," zegt Ex. "mijn fascinatie voor geluid is langzaam ontstaan. Mijn schoonvader was beeldend kunstenaar. De houten deuren in zijn atelier klonken bij het open- en dichtgaan als een trompet, prachtig. Ik ben me zeer bewust van mijn omgeving, veel geluiden die ik waarneem, worden in mijn oren muziek. Ik geniet daarvan. Een heipaal wordt voor mij een groove, een ventilator klinkt als een akkoord. Interessant is om te ontdekken wanneer geluid muziek wordt. Voor popmuzikanten geldt: je hebt een couplet, een refrein en een brug. Dat is dan muziek. Voor componist John Cage maakte een stoomketel muziek. Hij promoveerde geluiden tot muziek."

Broeden

"Door de jaren heen heb ik ideeën verzameld. Ik begon te broeden nadat ik werk van componist Harry Partch had gehoord op het Holland Festival. Ik ben aan de slag gegaan vanuit mijn eigen fantasie, niet gehinderd door enige gebondenheid, waarbij ik de vrijheid had klanken te rangschikken. Ik wilde geen geluiden nabootsen, dat had makkelijk gekund, maar het moest muziek worden. Het publiek mag zelf bedenken waar die vandaan komt."

Hoe ervaart Ex dan het omgevingsgeluid in café-restaurant De Plantage

→ Luc Ex: 'Het idee gaat voor de vorm.' FOTO CHARLOTTE OOLJK

naast Artis? "Hier kun je elkaar goed verstaan, ook omdat er geen achtergrondmuziek is. Je gehoor richt zich, net als kijken, er zit diepte in. In Portugal was ik eens in een restaurant, waar je van drie kanten muziek hoorde. Als je dat allemaal tegelijk opneemt, wordt het absurde muziek. Ik kan daar van genieten, Arnold Schönberg kan er een puntje aan zuigen."

Bij de doorloop van de concertserie waar het optreden in het Bimhuis deel van uitmaakt, voorafgaand aan het interview, bleken de musici zeer geconcentreerd, misschien té gefocust. Ex: "Er moet meer speelbaarheid in, je hebt de doorloop iets te vroeg gehoord. Vertrouwen in het materiaal is een proces dat moet groeien. Ook moeten er automatismen in het spel komen. Straks met publiek erbij ontstaat er extra concentratie. De puntjes moeten nog op de i, dat zit hem ook in het loskomen van de materie."

Waarin zit hem het jazzelement? Ex: "Dat hangt af van je definitie van jazz. Ik zit ergens tussen het ICP Orchestra en The Ex in. We gebruiken wel jazzharmonieën, maar niet zozeer jazzrhythmes met syncopen. We refereren ook aan hedendaags klassiek, bijvoorbeeld Louis Andriessen, en hanteren daarnaast een vrije benadering van het materiaal, zoals in jazz. In het algemeen heb ik me niet zozeer laten leiden door de vorm, maar ben ik meer uitgegaan van het idee. We zijn niet vast te pinnen op één stijl, het gaat juist over vrijheid en fantasie. Alle nummers hebben hun eigen verhaal, waarbij ik de musici vrijheid geef, maar altijd in een context. Er is een vorm van improvisatie, waarbij ik bijvoorbeeld zeg: verbeeld een drukke straat. Het is niet de bedoeling dat de musici dan iets geheel anders gaan doen."

Opgewonden

Luc Ex schreef het werk dat in het Bimhuis wordt opgevoerd met bepaalde musici voor ogen en die zitten in de bezetting. "We spelen met twee pianisten en twee bassisten. Ik houd erg van lage tonen - die zitten ook in belangrijke mate in de linkerhand van de pianisten - daar word ik opgewonden van. We hebben geen klassiek drumstel, slagwerker Pepe Garcia mocht van mij de set zelf invullen. Hij gebruikt alle mogelijke percussie-instrumenten. Soms dacht ik: daar heb je twee drummers voor nodig, maar Pepe zei: dat kan ik wel in mijn eentje. Dat klopt en daar ben ik erg blij mee, zoals met alle musici in de band. Met hen haal ik het maximum eruit dat erin zit, hoe de mensen zullen reageren kan ik niet voorspellen."

Luc Ex' music of inevitable sounds, 17 november, Bimhuis, Piet Heinkade 3.

'Ik wilde geen geluiden nabootsen, maar het moest muziek worden. Het publiek mag zelf bedenken waar die vandaan komt'

